

FOGARAS ÉS VIDÉKE

Társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági hetilap.

Előfizetési ár:
Helyben házhoz hordva, vidékre postán küldve:
Egész évre 8 Kor., félévre 4 K., 1/4 évre 2 K.
Egyes szám ára 16 fillér.

Megjelenik hetenkint egyszer: vasárnap.
Felelős szerkesztő és lapkiadó-tulajdonos:
Thierfeld Dávid.
Szerkesztőségi és kiadó-hivatal: Thierfeld D. könyvkereskedése.

A hirdetések díját jutányosan számítjuk.
Nyílt tér: soronként 20 fill.
Hirdetések és Nyílt tér díja előre fizetendő.
Kéziratokat nem adunk vissza.

Kereskedelmünkről.

Hogy Fogarasnak hajdani, virágzó kereskedelme elmúlt, s a haladó évekkel nem hogy fejlődött volna, hanem határozottan visszaesett, ezt fájdalmasan tapasztaljuk. Mig más városok gazdagodnak, lakosai boldogulnak és kereskedelmük, iparuk virágzó, addig mi szomorúan látjuk adófizető polgáraink elszegényedését, városunk hanyatlását, kereskedelmünk és iparunk tönkremenését. S hiába minden sohajtozás, nem segíthetünk rajta, mert igen kényelemszeretők vagyunk, mert jobb tétlenül élve nézni a város romlását, mint egy kissé megerőltetni magunkat, s dolgozni, fáradozni városunk s embertársaink hasznára.

Hogy ez így van, világosan igazolja a kereskedelmi utazók, úgynevezett vigécek ellen hozott legújabb törvény mellőzése, melyet pedig a miniszter azért rendelt el, mert azt üdvösnek, helyesnek és előnyösnek találta, s belátta, hogy csak is ezzel akadályozhatja meg a kis városok kereskedelmének haldoklását. Ám nálunk nem törődnek ezzel és csak is így történhetik meg az a hallatlan

dolog, hogy az előre látó brassói és szebeni hatóságok által kiszűrt vigécek nálunk menedékhelyet, eldorádót találnak, s bejárva egész megyénket, sokszor kétheti itt időzés után indulnak csak útnak, megrakodva megrendelésekkel, melyeket az itt adózó iparos és kereskedő polgárok elől harácsolnak el. Nálunk nem kérdezik az idejövő vigéctől, mit akarsz, ki vagy, miért jöttél, s mire valamelyik kereskedő feljelentésére megmozdulnak, kérdőre vonni a jogtalanul megrendeléseket gyűjtő utazót, akkorra természetesen nem találják, mert szépen odébb áll, fittyet hányva a kellemetlen törvény lassu óreinek.

Aki figyelmesen olvassa a fővárosi napilapokat, tudhatja, milyen hozsánával üdvözölték az illető kereskedelmi körök a nagyjelentőségű törvényt, mely eltiltja az utazóknak a már túlságba vitt megrendelésgyűjtést. Tudvalevő dolog az is, hogy e törvényt mindenütt a legkészségesebben betartják, mert hiszen minden város igyekezik azon, hogy polgárai jólétét és előmenetelét előmozdítsa. Hja, nálunk ez is másként van! De hogy tovább menjünk, nem csak abban áll

hatóságunk mulasztása, hogy a már meghozott törvényeket be nem tartja, vétkes könnyelműséget cselekszik akkor is, a midőn nem halad a világgal, hanem, maradiságának világos jelül, fél mindenféle újítástól. Pe lig a változó viszonyokkal változni kell a törvényeknek is, s épen azért vannak a vezető férfiak, hogy ez igazságot belátva megtegyék a kellő intézkedéseket. Így például a Bethlenek korában bizonyára nem hozhattak törvényt az ellen, hogy Fogaras piacán a kofák összeszedik a zöldséget, majorságot, tojást, vaját még a hajnali órákban, sőt az utcasarkokon elfogják a piacra menő falusi asszonyokat, s a vásároló közönség azután kénytelen még egyszer annyi árt fizetni mindenért, mint a menyit tulajdonképpen kellene. Ilyen törvényt akkor nem hozhattak, mert nem volt rá szükség, mivel az akkori emberekben még nem volt úgy kifejlődve a kereskedői szellem, nem voltak olyan élelmések. Ma azonban másként áll a dolog, s a helyzet magaslatán álló s körültekintő városatyáknak erkölcsi kötelességük lenne a közönség érdekeit megvédő szabályrendeletben rendszabályokat, aka-

Történelmi vázlatok Fogaras váráról.

(A „Fogaras és Vidéke“ eredeti tárcája.)
(Folytatás.)

Láttuk, hogy Fogaras vára, ura eleste dacára, bátran ellenállott minden ostromnak. A vár történetével kapcsolatban érdekes volna ugyan vidékének a történetét is elbeszélni, de ez nagyon messze elvezetne célunktól. Említsünk csak annyit, hogy Fogaras különösen az erdélyi fejedelemség idejében fényes szerepet játszott Magyarország történelmében s mint „liber baronatus“-nak kiváltságos helyzete volt. Így pl. Fogaras nem fizetett állami adót, saját törvénykezése volt s a várhoz egy kis vajdaság is tartozott.

Ezen kor egyik krónikása: Gromo János András, aki János Zsigmond olasz testőrségének volt a parancsnoka, a várnak Maylád alatti állapotát következő szavakkal festi: „Az erős es jól őrzött Fogaras jó karban van, bár korábban épült, amikor ostromágyukat még nem igen használtak. Kedvező fekvésénél fogva még most is kevés költséggel és rövid idő alatt megfelelően volna átalakítható.“ Maylád Gáborról és annak birtokairól is megemlékszik: „Maylád Gábor — mondja — nagyon vendégszerető és kedveli

az idegeneket, mintegy 28 éves és van 4 ménese. Hogy a sikon fekvő birtokait lóháton bejárhassa, másfél napi időre van szüksége s ezen a területen van Oláhországgal, az Olttal, Nagyszebennel és Brassóval határos 64 nagy falu.“

Maylád István halála után özvegye nem érezte magát valami boldognak Fogarason. Ura kiszabadításáért folytatott 10 évi küzdelem megtörte. Leánya, akiről való gondoskodása képezte egyedüli vigaszt, férjhez ment s most fia, Gábor közelébe kíváncszott, akitől 10 év óta el volt válva s aki akkoriban Wienben tanult. — Az urnő elhagyja tehát 10 évi boldogságának és ugyanannyi évi gyászának a helyét és 1551 augusztus közepén Sárvárra költözik, ahol Nádasdnyé házában felső emeletét rendezi be számára.

Mellőzzük most azt az időt, amikor a Báthory család tartá udvarát Fogarason s a vár falai alatt többszörös csata játszódott le s térjünk át Bethlen Gáborra, ama fejedelmre, kinek oly fényes szerep jutott Erdély történetéből.

Bethlen Gábor akkor került a fejedelmi székre, amikor a Kolozsvárt összegyűlt rendek Báthoryval elégedetlenek lévén, 1613. október 21. felmondták az engedelmességet és két

napra reá békében és háboruban tanusított kiváló szolgálataiért Bethlen Gábort választották fejedelmükké.

Nevét Fogarason a vár újjáépítése által évszázadokra tette emlékeztetéssé. A vár egyik folyosójának közepén egy ajtón (a kápolnához vezető folyosón balra a harmadik ajtón) még ma is ott diszlik Bethlen cimere — két hattyu nyíllal átszurt nyakkal — 1627 évszámmal és belül liliumkoszorúval körülvett pajzsmezőn G. B. betűk. A folyosónak a felső részén a sárkányfogakból álló Rákócy-cimer is ott van. Rákócy György emlékét, aki a vár újjáépítését befejezte, a várkápolna egyik ajtófélfájába vésett 1640 évszám őrzi, ugyszintén a bástyafal külső részébe erősített emléktábla, amely a mostani községházával szemben levő bástyaszögleten körülbelül 4 méter magasságban látható a következő felirással: „Celsissimi (ac magnifici) dmi. Georgii Rakocii dei Gratia principis Transilvaniae, partium sequi Hungariae dmi Siculorum.“

A mostani várkápolna régebben valószínűleg törvénykezési terem volt. Valószínűvé teszi ezt ama körülmény, hogy az a rész, hol jelenleg az oltár áll, egyrészt az „éheztető toronnyal“, másrészt a kinzókamrával függ

pályokat tenni a vásárló közönséget kiszámányoló kofák elé.

Szabályrendeletet kell hozni, más városok példájára, hogy reggeli 9 óra előtt csak a fogyasztó közönségnek szabad vásárolni, s 9 óra után lehet csak a kereskedőknek, akik másfelé szállítják a fogarasi közönség orra elől az olesó pénzen elkapkodott élelmi cikkeket, vagy pedig kétszeres árt zsarolnak érte. Így azután nem lennének kitéve a háziaszszonyok a kofák lökdösésének, sőt sértegetéseinek, s olesóbban szerezhetnék be a háztartáshoz szükséges élelmi cikkeket, úgy mint a régi jó világban volt!

Tartsuk be tehát szigoruan a kereskedelmünket megvédő törvényt, s hozjunk üdvös rendeleteket, úgy, bizonyára vége lesz a jelenlegi szánalmas állapotnak!

-6.

Vármegyei közgyűlés.

(Vége.)

Almásmező községnek hidépítés iránt hozott határozata jóváhagyatott.

Barbát Péter dragusi segédjegyzőnek felebbezése egy a szabadságidőt megtagadó határozat ellen, elutasított. Persány község községi pótdadó leírása iránti határozata jóváhagyatott. Oprea Kercisora község 531 kor, szegény alapi követelésnek törlése iránt hozott határozata megsemmisített és vizsgálat rendeltetett el. Szkoréy község határozata a kézbesítő fizetésének emelése iránt, Szunyogszék községnek 950 korona malomhasznóbér elengedése iránt hozott határozata jóváhagyatott. Éppugy a tiz törösvári község közös vagyonát terhelő 3000 korona fedezése iránt hozott határozat, kimondatván, hogy az adósságot az állami adó arányában fizesse a tiz község.

Holbák község határozata ingatlan vételére és 1709 korona kölcsön felvétele ügyében jóváhagyatott. Almásmező község határozata különböző községi követelések törlése iránt, jóváhagyatott.

Sarkaica, Vaád, Ujsinka és Vledény községek határozatait, mellyel elhatározták, hogy a községben gazdasági ismétlő iskolákat szerveznek, jóváhagyták.

Reusor község határozata, mellyel ingatlan vásárlását mondotta ki, jóváhagyatott.

Zamfir Constandin és társainak felebbezése, mellyel a Fogaras határában lévő „Prilogia“ nevű földterületnek hasznóbérbeadását megtámadták, elutasított. Törösvár község határozata, mellyel még egy erdőszolgai állás szervezését határozta el, jóváhagyatott. Voila község határozata a helyettes körjegyző fizetésének meghatározása, a körjegyzői posta küldőné bérének emelése, Ó-Tóhán községnek a kézbesítő fizetésének emelése tárgyában, jóváhagyatott.

Szecsor község határozata, mellyel ingatlanok vásárlását határozta el, megsemmisített. Szeráta község szegényalapi követelések törlése ügyében hozott határozata, Poró község ingatlan vásárlása iránt, Predeal községnek egy új erdőszolgai állás rendszeresítésére iránt, Ó-Tóhán községnek a koresmaház építése és kölcsön felvétele iránt hozott határozata némi vita után helybenhagyatott.

Szunyogszék község határozata megsemmisített, kimondatott, hogy a jegyzőnek fizetése 1200 koronára felemeltetik, hasonlóképen a pozsortai körjegyző fizetése 1000 koronáról 1200 koronára emeltetett. Reusor község határozata ingatlan vásárlása iránt jóváhagyatott.

A persány—vaádi, ósinkai; továbbá a törösvári—predeáli, zernesti, új-tóháni—szohodoli, szohodol—törösvári utvonalaknak a közlekedési közutak sorába leendő felvétele, tekintettel a községek és a forgalom érdekeire, elhatározatott.

Walther Károly és Wolf Károly felebbezése a fogarasi városi vendéglőnek hasznóbérbeadása ügyében, elutasítottak. Mar-

ginán község perindítása iránt hozott határozata, Ujsinka község határozata, mellyel a gör. kel. felekezeti iskola felépítése céljából 4000 korona segélyt megszavazott, jóváhagyattak.

Voila községnek határozata Olthidvám elengedése tárgyában és 4400 korona törlesztéses kölcsön felvétele tárgyában, jóváhagyatott.

Ó-Ujfalu község kérése 2000 korona segély iránt teljesíthetőnek találtatott és az ország az utaláp tartalék-alapja terhére megszavaztatott. A lisszai körjegyzői választás ügyében vizsgálat rendeltetett el.

Oláhujfalu község határozata, mellyel hidépítési költségek fedezésére bizonyos összeget megszavazott, Alsóvist község határozata, mely szerint iskolai könyvek beszerzésére segélyt engedélyezett, Herszény község határozata 1600 korona bevételhez hasznóbér kifizetése iránt, Voila község határozata majorsági és szegényalapi követelések törlése iránt, Nyugatfelsőszombatfalva község és Dragus község határozata a községi bíró, illetve kisbíró fizetése és utálaltánya felemelése iránt jóváhagyattak. Kimondatott, hogy az alsóvenicei körhöz tartozó községek kötelesek a körjegyző részére vagy természetben lakást adni, mint a törvény előírja, vagy 240 korona lakbért fizetni.

A lisszai segédjegyzői választás elleni felebbezés; Boér György és társainak az óhábai képviselőtestület határozata ellen beadott felebbezése elutasított. Kis-Berivoj községnek ingatlan vásárlása iránt; Keleti és nyugati felsőszombatfalva községek határozata rendkívüli fahasználat iránt jóváhagyatott. Dragus község által Stoff Ede vállalkozóval fakihasznaás ügyében kötött szerződés jóváhagyatott. Ez után az összes községek 1902 évre vonatkozó számadásai lettek tárgyalva és elfogadva.

Végül a magánosok kérvényei és indítványai lettek előadva:

„Magyarország vármegyéi“ (országos monografia) című vállalat budapesti szerkesztősége kérése, hogy a mű a megye levél-

össze. A kinzókamarában még néhány évvel ezelőtt az egykori szerencsétleneknek igen érdekes rajzai voltak láthatók, de a falak, sajnos, bevakoltattak és bemeszeltettek; ép úgy tűnt el az utóbbi 20 év folyamán az egyik kinzó-eszköz is. A régebbi várkapolna a belső várudvar bejáratától jobbra volt s úgy elülős, mint hátsó ablakain még abból az időből való párkányzat látható.

Ez a régi vár, amely az erdélyi fejedelmek oly dicső korát látta, most kaszárnya és modern rendeltetésének megfelelően átalakított, miközben sok történelmi becsű régiség pusztult el tudatlan kezek alatt.

Bethlen Gábornak a vár átalakítására vonatkozó utasításai 1623. január 15.-ről fennmaradtak és mivel ezek a vár építését élesen szemléltetessé teszik s egyáltalán az akkori fogarasi életről is képet nyújtanak, ezen utasítások legfontosabb pontjait is közlöm.

25 pont. „A téglák simitásának már áprilisban kell kezdődnie s a vasárnapok kivételével nem szabad a munkának szünetelnie, folytonosan 6 embernek kell dolgoznia, s ezek mindegyikétől naponta 3000 téglát kell követelni. A téglák kiszáritására egy hosszú szin építendő, ahol ezek a nyáron át csakugyan kiszáradhassanak. A következő

nyár Mihály-napjára legalább (adminus) hatszázezer téglának kell elkészülnie.“

26 pont. „A bástyát, mivel erre eddigelé semmiféle előkészület nem történt, ebben az évben nem kell kezdeni, hanem csak augusztus 1-én kell 20 kőművest odaállítani s azt az alaptól kezdve oly magasra emelni, hogy négy sor faragott kővel való megrakása után a férfimagasságot meghaladja.“

27 pont. „A bástya alapjához, éleihez és párkányzatához szükséges kővek a következő tavasszal szerzendők be, megfaragandók és előkészítendőek akkép, hogy a következő évben, amikor a bástyaépítésre kerül a sor, semmire se legyen már gond, kő, téglá, mész készen legyen. Először az alaphoz szükséges kő szerzendő be, mert a jövő augusztusban és szeptemberben szükség lesz reá. Ehhez az építendő bástyához legközelebb eső árokba meszet is kell hordani és oltani.“

A vár építése az istállók védelmére szolgáló kerítésen túl, a régi, pusztulófélben levő kert (park) helyén ment végbe. A fejedelem maga szemelte ki és mutatta meg a várnagynak a helyet, hol és miként építtessen.

A kerítést 4 öllel a várkertén kívül emeltette, hossza a vártól az Olt felé legalább 75, magassága pedig 5 1/2 öl lehetett; két végén

pedig bástyákat építtetett, amelyek mind-egyikében szükség esetén 25 fegyveres volt elhelyezhető. A bástyák úgy készültek, hogy alattuk egy istálló, felettük egy jó öreg ház (azaz egy nagy szoba) volt. A bástya tulsó végén volt a kapu, fölötté egy oszlopokon nyugvó, deszkából készült nyári szoba, amelyben 20 ember fért el. A kapuszárnyakat és a szemöldökfát igen szépen diszített tölgyfából csináltatta és jó sűrűen díszes, kerekfejű szögekkel verette ki.

A kerítés hosszában belül az istállók épültek akkép, hogy a kerítés és az istállók közt egy ölnyi szabad tér maradt, hogy szükség idején a fegyveresek ott szabadon mozgathassanak. A kerítésen belül egy állvány is emeltetett, 2 rőfnyi széles és megfelelően erős, hogy nyugodtan lehessen rajta állani, de úgy, hogy az ember feje kívülről ne lássék, tehát a kerítés 2—3 arasszal magasabb volt. Az istálló belső oldalához egy jó 4 rőf szélességű folyosó támaszkodott. A 73 öl hosszúságú istállónak a várépület felé eső végén 12 öl hosszú kocsiszinek voltak két-szárnyu kapúkkal.

Az istállót válaszfalak két oldalt 12 öl hosszú részekre osztották s ezek mindenikében 24 ló fért el két sorban. Minden ilyen istálló-

tára részére megszereztessek, alap hiányában nem volt teljesíthető. Coauta Rafira születésnőnek képesítési okmánya a megye területén kihirdetendő. A „Törvényszéki és Rendőri“ ujság szerkesztőségének átirata, melyben felhívja a törvényhatóságot, hogy a csendőrségi legénység javadalmazásának rendezése iránt feliratot intézzen a kormányhoz, pártolón tudomásul vétetett.

A vármegyei gazdasági egyesület kérése folytán az egyesület részére 200 korona segély megszavaztatott. Bruda János és társai megyei utkaparók kérése folytán az utkaparók fizetése némi csekély összeggel (évente 24 korona) javítottatott. Krempels János fogarasi vendéglős kérése, hogy a hidépítés miatt szenvedett kára pótlásaképp 500 korona kártérítés adassék részére, mint alap nélküli, elutasítottatott. Több tárgy nem lévén, a jegyzőkönyv felolvasása után főispán a közgyűlést délután 6 óra után berekesztette.

Visszásságok.

Halad a kor. A civilizáció minden vonalon tért foglal, s míg üdvös hatása érzik palotában és kunyhóban, sok helyütt látjuk az erőltettség, a mondva csinált haladás káros következményeit. A kor halad, s míg haladásával új intézmények, új erőforrások születnek, háttérbe szorulnak a régi szokások, s a régi erkölcsök helyét is elfoglalják a modern, vagy annak látszani akaró szokások.

Hogy városunk is a haladás örvendtes útján van, örömmel tapasztaljuk. Haladunk a korrallal, sőt tulságosan sietünk, s sietségünkben a legtöbbször megfélekedünk a kicsinynek látszó, de fontos dolgokról is. Így aztán sok visszás, sőt mondhatni türethetetlen állapot megszüntetése elkerüli figyelmünket.

Sajnos, hogy ilyen visszás állapot sok van városunkban. Hivatásunknál fogva

törekedünk ezek mindenikét rendre, rendre feltárni, hogy így azoknak orvoslása és megszüntetése lehetővé váljék.

Intelligens közönségünk — ha ez ideig még nem teljes számban is — összeadta filléreit, hogy a pár év óta szünetelő térzene ismét életbe léptethető legyen és ez által az üdülő és sétáló közönség kellemesen szórakozhassék. Nézzünk csak végig egy ilyen korzót!

A mellett, hogy sétaterünk szélén a fő közlekedési ut vezet el, s így rendesen zajos és poros; vannak e korzónak különösen térzene alkalmával más mizériái is. Eltekintve attól hogy eléggé nem kárhóztatható módon a bakák özöne ellepi a sétateret s elfoglalja az ülőhelyeket ilyen térzene alkalmával, s az utca-gyerekek különösen a zenészek előtt egészen elállják az utat, kétes existenciájú és feltűnő frivol, kihívó viselkedésű alakok botránkoztatják meg a sétáló közönséget. Tiszteljük az egyéni szabadságot, hanem az ilyen, tudtunkkal rendőri felügyelet alatt álló alakoktól mégis csak meglehetne tisztítani ilyen alkalommal a sétateret?!

Ezzel kapcsolatosan megemlítendőnek tartjuk még az estéli utcai életet. No már erről igazán csak pirulva szólhatunk! Nem csak a mellékutcákban, de a Ferenc József téren, s különösen a sétatér vadkert felőli oldalán nem tanácsos, hogy a mamák leányaikkal menjenek sétára. Lépten-nyomon, idillikus, de a szemérmes és jó izlést sértő jeleneteknek vagyunk tanui. És ebben a tekintetben a rendőrség mellett háziasszonyaink is tehetnének valamit. Ne engedjék eselédjeiket esténként órák hosszat

lézengeni, hiszen nekik is kötelességük és érdekükben áll azok erkölcsé felett örködni.

Végezetül még föltétlen megszüntetendőnek tartjuk vasárnap délutánonkint Galacnak a sétatérre való bevonulását. Épületes jeleneteknek csak ekkor lehetünk igazán tanui. Ennek fejtegetésébe bővebben nem akarunk bocsátkozni, csak azt jegyezzük meg, hogy itt már a fiatal serdülő nemzedék erkölcsének megmételtyezéséről van szó!

Hogy derék rendőrfőnökünk ismert erélye és jó izlése ezen türethetetlen állapotoknak véget fog vetni, nem kételkedünk, s e reményben fejezzük be ma felszólalásunkat.

Petty.

Az egészség boldogság!

(A vegetarismus haszna)

Dr. Henrich Lachmann és Benno Buerdorff nyomán írta: Vogel Viktor.

Mindenki a maga szerencsésének, a maga boldogságának a kövőcsa. Az ésszel és szabad akarattal fölruházott embernek azon kell legyen, hogy önmagát s ez által példát mutatva fel, embertársait boldoggá tegye. S lehet-e vajjon az embernek egyéb földi célja, mint az, hogy boldog legyen? És ha csakugyan a boldogság az ember földi célja, mért nem vagyunk azok és hogyan lehetünk azzá?

Németországban merült föl először a kérdés és az ott kipróbált „Vegetaris“, életmód lett a felelet, tehát a példa is, az ember földi boldogságára.

„Vegetaris“ nem azt jelenti „növényes“, hanem a latin, „Vegetus“ t. i. „életerős“ — „élethű“ szóból lesz levezetve s így azt az életmódot kell értenünk, mely nekünk élet-erőt, életkedvet kölcsönöz, a mi életfőladatunknak legjobban megfelel. Ez életmód teljesen megvéd bennünket a testet, lelket és szellemet zaklató sokféle betegségtől, könnyíti a megélhetést s így remélhetőleg rendezve lenne végre a nagy socialis kérdés, a munkáskérdés is.

Megvagyunk-e mi a napjainkban folytatott életmód szerint a betegségekkel csak némi-leg is védve? Nem! Egészségtelen állatok husának evése, a még gyermekévekben megkezdett dohányzás és alkohol élvezete, azok következtében az erkölcselen némi élet a legutalatosabb vérbetegségeket készítik számunkra elő, minek következtében sokan életük küszöbén — életerő hiányában — boldogtalanul esnek el.

Az emberi gyomor megvizsgálása kideríti, hogy az a husevésre berendezve nincs. A hus magában véve hiányos táplálék és nagymennyiségben tartalmaz méreganyagot.

A hus kreatin-ja stb. épolly veszélyes mérég mint a dohány nikotin-ja, a kávé koffein-ja, az alkohol és sok más, melyek az ember valódi táplálékában: a gyümölcsben, a tejben, tojásban és növényekben nincsenek meg.

A mérég anyagok hatása különböző: első sorban tisztátalanná teszik a vért, megakadályozzák a testi és szellemi tehetség, kifejlődését, megrontják a test nyugalma, előkészítve így a különböző vérbetegségeket mint pl. Typhus, Tuberkulose, Pestis, Cholera, Influenza.

résznek volt 2 ajtója és 4 ablaka. A kerítés felé eső oldalon 6 istálló-rész volt egy tető alatt. Ehhez csatlakozott megtört vonalban még egy 24 öl hosszú épületrész, mely szintén 12 ölnyi részekre oszlott. Az istállóban ilyformán nyolcszor 24, tehát 192 lónak volt helye.

A kerítéshez és istállóhoz szükséges fát még 1623 telén kellett beszerezni s u. a. év tavaszán, a mint az idő engedte, meg kellett kezdeni az építést. A fejedelem elrendelte, hogy a fa a nagysinki és kőhalmi járásokból az ottani állami alkalmazottak által küldendő és pedig az egyes falvak erdejéből egyenkint 200 drb. 6 öl hosszú és 4 arasz széles kerítésoszlop; a további szükségletet körülbelül 500 szálfát a sárkányi erdőből ugyanazon szekerekkel és számokkal rendelte.

Az így hordott fát egy főácsmester vezetése alatt fogarasi ácsokkal kellett meg azon tél folyamán feldolgoztatni, hogy a kerítések tavasszal felállíthatók legyenek. A vár építéséhez szükséges köveket is még u. a. télen a helységről hordatta.

Nagyszámú munkaerő állott a fejedelem rendelkezésére: a fogarasi uradalomnak mintegy 1500 jobbágya. Ezek 3 csoportban dolgoztak felváltva egy-egy hétiig, részint szekerrel, részint ásóval, kapával és kalapáccsal.

Udvarbirójának meghagyta a fejedelem, hogy ezeknek élére oly embereket állítson, akik lelkiismeretesen osztják be a munkásokat és őket dologra szorítják, akik sem pénzért, sem barátságból senkit otthon nem hagynak. Aki vonakodik a munkától, nem ítélendő pénzbüntetésre, hanem az illetőt el kell fogni, a kapubejárat alatt pellengérré állítandó és minden mulasztott 6 napi munkáért 10 napit köteles végezni; így szoktasák őket a pontos munkához. És hogy ez az új munkabeosztás mindenkinek tudomására jusson, elrendeli a fejedelem, hogy az udvarbiró valamennyi az uradalomhoz tartozó embert összegyűjtsön, ezt nekik szép szerével előadja, és velők jól megértesse.

Munkavezetőknek olyanok alkalmaztassanak, akik a szegény osztályt nem veréssel és ütlegekkel szorítják a munkára, hanem „kiabálással és fenyegető figyelmeztetéssel.“ Az evésre a munkások nyáron kétszer kaptak $\frac{3}{4}$ órányi időt, vacsora idejére pedig abbahagyták a munkát.

Bethlen Gábor kiváló gazda volt és uradalmait mintagazdaságokká akarta át változtatni. Beteges udvarbirójával elégedetlen lévén, hevesen inti és okszerű újításokra buzdítja. Ezekkel a figyelmeztetésekkel kezdődnek az említett utasítások, de ezekről legközelebb!

(Vége következik.)

A legszomorubb tapasztalatunk azonban az, hogy roncsoló hatással vannak a nemi szervezetre; káros hatásuk következménye, hogy gyermekeink borzasztó számban jutnak a nyomorba.

A hus, amit az ember természete ellenére elfogyaszt, nem egyéb mint növényi eledel, mit azok az állatok megemésztettek. A hus eledel tehát nem egyéb, mint növényi eledel, mely azonban állati szervezetté alakult át, olyan formán, hogy szakértő orvosok szerint egy jelentékeny tápanyag — a szénhidrat — hiányzik belőle. A husevő ennél fogva itt táphiányt szenved. Hogy az erő vagyis a testi melegséget képező anyagok teljes mértékben csak a növényi testekben vannak meg, bizonyítja az, hogy már több millió ember él, kik húst nem esznek, de olyan, ki csak hussal élve, egyetlen egy sem létezik.

Innen magyarázhatók meg a nagyszámu sikerek, melyek szerint a legtöbb atlétikai verseny úgy erőt, mint kitartást tekintve a vegetariások győzelmével végződik. Egy Berlin-Bécs között tartott gyalogverseny alkalmával 2 gyümölcssevő hamarabb beérkezett, mint a hussal is táplálkozó Dr. H. bécsi orvos, ki utközben összeesett.

A növény nem használja el rostjait, hanem összegyűjti; az állat azonban folyton elhasználja a bele került anyagot. Így aztán a hus nem áll egyébből, mint oly rostokból, melyek már bizonyos ideig szolgáltak s melyeket az életerő elemésztett. Nem képezhet ennél fogva semmi esetre első rendű táplálékot, mint a még fel nem használt növényi rost s így sokkal hamarabb szükséges újabb anyagokkal pótolni. Ez igazolja a növényevő kitarását a húst evővel szemben.

Sok más méreg anyag van még a husban; érdekes erre nézve Dr. Klenke nézete a veséről: „A legutálatosabb a vese, mert a vese-szeletekben a legtisztábban való kimosás után is, mit általában „delikata“ ételnek tartanak, — még mindig egy nagymennyiségű „Urin“ marad benne vissza, ami a szeretett vese szeletnek az ugynevezett „pikáns“ ízét adja“.

Tartalmazza a hus a halottmérget is, melyről Prof. Dubois-Reymond azt mondja: „Wir essen für gewöhnlich Fleisch im Zustande der gelösten Totenstarbe, der beginnenden Faulnis. In der Küche heisst dieses Fleisch noch frisches Fleisch. Beim Wilde lassen wir dieses Faulnis sogar merklich werden.“

Hogy a husnak halott-szaga és ize vissza legyen fojtva, mindenféle fűszert adnak hozzá, (só, bors, paprika stb.), melyeknek szintén gyógyithatatlan hatásuk van szervezetünkre.

Ezen méreganyagok a szervezetet első sorban élvezetekre izgatják, a rendszerl gyorsabb vérkeringést okoznak, de később annál nagyobb a kimerülés s így kívánatosabb teszük, hogy mindjárt ezeknek élvezete után újabb mérgekkel, u. m. a dohány, kávé és az alkohol még veszedelmesebb mérgeivel, szervezetünket folytonos izgatottságban tartjuk.

Ki ezeket élvezni szokta, azt hiszi, hogy ezek nélkül meg sem élhet s erőtlén ahhoz, hogy elszakjék használatuktól, rabjává lesz azon gyengéjének, melyet ezen mérgek élvezete szervezetében okozott.

Ezek az alkatrészei az egészséges husnak, mi azonban legtöbbször beteg húst eszünk, mely sokkal nagyobb mértékben tartalmazza a nevezett mérgeket.

Tapasztalták ezt a zsidók már a régi időkben s így fejlődött ki köztük az a jó szokás,

hogy a levágott állatot szigorú vizsgálat alá veszik s ha az nem egészen tiszta, elvetik, — körülbelül $\frac{1}{4}$ részét a levágott állatoknak — a mi természetesen a vigyázatlan keresztények gyomrába vándorol.

Ugyancsak régi és jó szokásuk, hogy a tejes ételeket nem élvezik egy időben a húsos ételekkel és viszont; sőt megvan határozva, hogy a hus élvezete után 6 órán belül tejest enni nem szabad. Ezen törvények tovább fejlesztéséből és az orvosok azon állításából, hogy az emberi gyomor a hus élvezetére berendezve nincs, következik a hus teljes mellőzése.

Németországban 1867-ben a „Deutsche-vegetarier-Verein“, melynek 106 tagja volt, köztük 3 hirneves orvos, 1898-ban már óriássá nőtte ki magát az egyesület, melyhez a berlini orvosok egész társulata csatlakozott. Nagy fáradsággal egész gyümölcsfa-erdőket ültetnek az ország különböző helyein.

Vajha követné országunk népe egy egészségi mint erkölesi szentpontból is ezen életmódot, mely számunkra életerős, boldog polgárokat teremtene.

Nyilvános nyugtázás.

Az agyagfalvi Székely-émlék javára a fogaras megyei m. kir. pénzügyőrség részéről a következő adományok folytak be:

Eröss Sándor p. biztos 2 kor. Némethi vámszedő 1 kor. Köpe Mihály szemléző 1 kor. Horbán József fővigyázó 50 fill. Miklós István fővigyázó 50 fill. Kovács Mihály vigyázó 50 fill. Voda Pantemilon vigyázó 50 fill. Bándi Dénes vigyázó 50 fill. Réhy Imre 1 kor. Bálint István 1 kor. Kovács Áron fővigyázó 50 fill. László András szemléző 50 fill. Dázi Bálint fővigyázó 50 fill. Ilyés András vigyázó 50 fill. Jakobi Pál vigyázó 50 fill. Hatházi János fővigyázó 20 fill. Kiss Károly szemléző 30 fill. Szathmári Vilmos fővigyázó 20 fill. Varga György vigyázó 20 fill. Schiel György vigyázó 20 fill. Szakács Lajos esendőr 20 fill. Bajka János esendőr 20 fill. Bardócz Ferenc 30 fill. Nagy Sándor 10 fill. Schnell Ferenc 60 fill. Lihn 20 fill. Dalea 20 fill. Kohn Jakab 1 kor. Borza Gábor 30 fill. Schnell 50 fill. Schmidt 20 fill. Kovács Ferenc 40 fill. Flora V. 20 fill. Henrich János 40 fill. Bodnár Elek 20 fill. Werzár Győző 50 fill. Gross György 30 fill. Szócs Károly szemléző 1 kor. Gergely János fővigyázó 50 fill. Léderer Mór fővigyázó 50 fill. Balogh Béla vigyázó 1 kor. 50 fill. Szabó András vigyázó 50 fill. Korodi Mihály fővigyázó 1 kor. Ifj. Borsai Ferenc 50 fill. Dénes Károly 20 fill. Borsai Géza 30 fill. Neumann Izsák 1 kor. Özv. Klein Józsefné 20 fill. Fleissig Jakab 80 fill. Hirschhorn A. és társa 1 kor. Enkelhardt Henrik 1 kor. Schell Péter 1 kor. Vogel Manó 40 fill. Dénes György 1 kor. N. N. 1 kor. Id. Borsai Ferenc 40 fill. Schul Henrik 1 kor. Steinburgi Pildner 1 kor. Zsombori 1 kor. Kohn Sámuel 1 kor. Nehrer Sándor 1 kor. Baltesz Károly 40 fill. Deutsch Bernát 40 fill. Berkó Adolf 1 kor. Kaufmann Bernát 40 fill. Halbreich Nánán 20 fill. Fülöp Ferenc 40 fill. Kászténbaum Vilmos 40 fill. Ötvös Miklósné 40 fill. Halbreich Simon 40 fill. Mán Béla 40 fill. Klein 60 fill. Ehrenwald Jakab 80 fill. Goldbergerné 30 fill. Roth Vilmos 1 kor. Bernád Mihály 1 kor. Kiss

András 40 fill. Orosz Kálmán 40 fill. Botár József 20 fill. Hirschhorn Wolf 1 kor. Löbl Éva 1 kor. Nichifor Dobriu 1 kor. Löbl Mártonné 1 kor. Schönberger H. 1 kor. Barson Juon 1 kor. Deutsch Ede 1 kor. Dávid István 20 fill. Kerekes Kálmán 1 kor. Colcserin József 40 fill. Mania Telea 60 fill. George Telea 30 fill. Scarobetz János 1 kor. Lőrincz József 1 kor. Bunák Comán 1 kor. Rauch Ferencz 20 fill. Ganea Mária 60 fill. Gelb Albert 1 kor. Filep István 1 kor. Zilahy János 1 kor. Szász János 40 fill. Bagoly István 40 fill. Kaufmann Hourich 20 fill. Sauaru Dénes 40 fill. Buksau Vasile 20 fill. Cocau Laurente 60 fill. Popernik Simon 40 fill. Dants György 40 fill. Bitai József 40 fill. Gogota Zosim 20 fill. Neumann Jakab 40 fill. Grünau Pepi 1 kor. Grünfeld Abraham 1 kor. Pastina Miklós 50 fill. Karfiol Blima 1 kor. Iuon Grecu 20 fill. Kegel Ferencz 80 fill. Gavrilla Pop János 60 fill. Alexandru Esca 60 fill. Silka Elis 40 fill. Maczenauer Ferencz 1 kor. Kramer L. 1 kor. Florea Nicolae 20 fill. Grünfeld Abraham 1 kor. Barbát Niculae 40 fill. Stoichitia Ilie 40 fill. Feder Hermann 40 fill. Löbl Sali 1 kor. Klein Dávid 2 kor. Knöpfler Eliász 1 kor. Glozár Mihály 1 kor. Cara Rafira 60 fill. Coanu Suesiu 40 fill. Ornstein Jgnác 1 kor. Comsia T. Iuon 20 fill. Neumann S. 20 fill. Ornstein Áron 50 fill. Comsia Anna 50 fill. Oancea György 80 fill. Calafariu György 80 fill. Táiermayer György 80 fill. Halmágyi Fülöp 50 fill. Löbl Manó 50 fill. Összesen 88 kor. 40 fill.

Ehhez hozzáadva e lapokban már nyugtá-ványozott 47 kor. 20 fill., valamint ifj. Tibald Mihály 1 kor. adományát, a gyűjtés összesen 136 kor. 60 fill. tüntet fel, mely szép eredményért amidőn a lelkes gyűjtőknek, valamint a szives adakozóknak a hazafias ügy nevében hálás köszönetet mondok, egyuttal jelzem, hogy a begyűlt összeget az eredeti gyűjtőivel együtt a mai napon Ferenczy János urnak, az agyagfalvi Székely-émlék végrehajtó bizottsága pénztárnokának Székelyudvarhelyre elküldöttem.

Hazafias tisztelettel.

Fogaras, 1903. június 10-én. A Fogarasi Székely társaság nevében

Bedő Ferencz
elnök.

HIREK.

— Bauszern Guidó vármegyénk főispánja f. hó 13-án este bpesti utjáról haza érkezvén, hivatalát ismét átvette.

— Beldi László Nagyküküllő vármegye főispánja f. hó 15-én városunkon átutazva, Bauszern Guidót vármegyénk főispánját, és Dr. Serbán Miklós országgy. képviselőt meglátogatta, utóbbinál dejeunerezett.

— Belle Sándor vármegyénk főjegyzője 6 heti üdülésre f. hó 15-én Karlsbadba utazott.

— Áthelyezés. A 24-ik m. kir. gyalog honvéd ezred parancsnoka Kiss Mózes századost saját kérelme folytán a helybeli 2-ik zászlóaljtól a 4-ik zászlóaljhoz Csikszeredába helyezte át. Ismét egy távozó honvéd tiszt, ki a katonáéknál szokatlan nagy előképzettségével nemcsak százada legutolsó bakájának is a rendithetlon ragaszkodását tudta megnyerni, de hosszas itléto alatt megnyerte az itteni társadalom tiszteletét és szeretetét is. Mert be kell vallanunk, hogy azon barátságos viszonynak a létrejöttén, ami városunkban ez idő szerint a katonaság és polgárság

közt megvan, abban oroszánrészt a távozó századost, a mi „Mózsai bábcsinát” is illeti. Midőn távozását őszintén fájjaljuk, egyben kívánjuk, hogy új államshelyén épp oly becsülésben részesüljön, mint aminőben Fogarason részesült.

— **Új, idegen fölírások** láthatók ismét városunk egyes utcáin, többek között a Ferenc József téren is. Ezuttal föl hívjuk a hatóság figyelmét, hogy itt Magyarországon ezekre vonatkozólag nincs törvény? . . . Ha van, hát miért nem tudják azt életbeléptetni s szigorúan végrehajtani? . . . Ha Szentgotthárd, szintén határszéli, nemzetiségi városka, melyben magyarok, németek és vendéklaknak, keresztül tudta vinni a magyar vagy három nyelvű fölírásokat, — csak akarni kell és azt Fogaras hatósága is végre fogja hajtani!

— **A cigany rajkok,** purgyélszerű különféle naplopó csavargók ismét nagyon elárasztották városunk utcáit, úgy, hogy több tekintélyes és intelligens ember föl szólítására írjuk e sorokat és kerjük a hatóságot, hogy városunk polgárságát a csavargók inzultusaitól s szemtelen és követelő kéregetéseitől megszabadítani sziveskedjék.

— **A hivatalos lapról.** A vármegyei hivatalos lap július hó 2-án a törvény által megszabott időben magyar nyelven megjelenik. Összeállítója Jankovich Béla, vármegyei második aljegyző lesz. Ugy látszik, hogy a megye vezérterfiai még is meggondolták a dolgot s a lapot — az általunk idézett törvény értelmében — kizárólag magyar nyelven fogják megjelentetni.

— **Tudorra avatas.** F. hó 20-án avattak fel a kolozsvári tudomány-egyetemen Kontesveller Károlyt, Kontesveller József nyug. m. kir. adoncentárnok fiát, a gyógyszerész tudományok doktorává.

— **Gondatlanság.** Walther István helybeli mészáros szolgálatában levő Sneider Márton 17 éves mészáros tanonc f. hó 19-én reggel 1/4 7 orakor egyes fogatát a Hid-utcában felügyelet nélkül hagyta, a lo megbokrosodott és a nagy neptömeg között sebes vagtatással egész a Ferenc József térig szaladt, mely alkalommal Kordán Györgye lina sonai 60 éves asszonyt feldöntve, abban súlyosan megsebesítette. A csendőrség a járásbírósnak jelentést tett.

— **Buhatólvaj.** Bukur Ilána holbáki lakos f. hó 8-án reggel arra ebredett fel, hogy az udvarára szarítás végett kített fehérneműt ismeretlen ettes ellopta. Csendőrség kinyomozta, hogy a lopást Szulika Mária Jánosné ótoháni lakos követte el. A zernesti kir. járásbírósnak jelentést tett.

— **Összeégett gyermek.** Atyja könnyelműségének esett áldozatul Berki Adám 7 éves fia. Zernest községben, ugyanis f. hó 8-án a nagy vendéglőben színelőadás volt, mely alkalommal a falra felakasztott lámpa leesett és az alatta ülő gyermeket az égő petroleum oly súlyosan összeégette, hogy felgyógyulására kevés a remény. A lámpát az ittas Berki verte le. A gondatlan apa a brassói kir. ügyészségnek feljelentetett.

— **Tolvaj cigány.** Dumitru Nikulac kóbor cigány a múlt hó 26-án Crisán József rakovicai lakos kárára, annak lova nyakáról 1 drb csengőt 5 korona értékben elloptott, de mielőtt elmenekülhetett volna, a közelben volt csendőr-járőr elfogta és a fogarasi kir. járásbírósnak átadta. A totes cigány azzal védekezett, hogy éhes volt nagyon, dolgozni meg nem tud s így kénytelen volt lopni.

— **Útonállók.** Zacharia Janila ótoháni lakost f. hó 5-én Alsómócs község közelében az uton 3 ismeretlen ember megtámadta, súlyosan bántalmazta és 124 korona pénzét elrabolta. Tettesek a bántalmazással és rablással csak azután hagytak fel, hogy Eneszkú György moecsi lakos a nagy segélykiabálásra a helyszínre futott és a tetteseket revolverlövésekkel onnan elriasztotta. Csendőrség kinyomozta, hogy a rablást és bántalmazást Emilian Eneszkú, Niculae Mosoiu és Ion Coltrinesku alsómócsai lakosok követték el, a kiket elfogott és a zernesti kir. járásbírósnak átadott.

— **Meghívó.** A fogarasi ev. ref. egyház-község által fenntartott elemi népiskolák növendékeivel a folyó 1902—1903-ik iskolai évi zárvizsgálatok a hitfelekezet templomában, az alább írott időben és sorrendben fognak megtartatni, melyekre, valamint az ezeket követő „Majálisra” a t. c. szülők és gyámok, ugyszintén a tanúgy íránt melegen érdeklődők ezennel tisztelettel hívatnak meg.

A vizsgálatok ideje és sorrendje: 1903. június 24-én délelőtt 9—12 óráig lesz az I-ső és II-ik leány-osztály vizsgálat, Györbiró Sándor kántor-tanító vezetése alatt, délután 3—6 óráig leend a III-ik és IV-ik leány-osztály vizsgálat, Pápay József igazgató-tanító vezetése alatt, délután 6 órától kezdődőleg a fiu-gyermekek tornavizsgálata leend a fiu-iskola udvarán, Rákosi Ferenc fiuiskolai tanító vezetése alatt, június 25-én délelőtt 9—12 óráig leend az I-ső és II-ik fiu-osztály vizsgálat, Rákosi Ferenc osztály-tanító vezetése alatt, délután 3—6 óráig lesz az III-ik és IV-ik fiu-osztály vizsgálat, Kiss Károly osztály-tanító vezetése alatt, délután 6 órától kezdődőleg: énekvizsga, jutalomkiosztás s az iskolai év ünnepélyes bezárása leend, mely alkalommal a záróbeszédet Pápay József igazgató-tanító fogja megtartani.

A szokottas „Majális” kedvező idő esetén július hó 11-én fog megtartatni a „Városliget” helyiségében; kedvezőtlen idő esetén azonban későbbre halasztatik.

A fogarasi ev. ref. iskolaszéknek 1903. június hó 7-én tartott üléséből.

— **A tamburok és hornisták,** midőn katonáink korán reggel gyakorlatra mennek, különösen az anélkül is szűk, keskeny Hid-utcában, olyan nagy zajt csapnak, hogy a békés lakosság hajnali, rózsás álmait zavarják meg azzal.

Hiszen talán csak nem mennek mindig „v i g y á z z” lépésekben, s úgy a fölősleges dob- és trombitaszó el is maradhat? Nem de? . . . De meg főképen sokszor a fent nevezett utcában az arra menő, vagy álló szekerekbe befogott lovakat is megbokrosítják.

— **A kémények sepréséről.** Midőn lapunk megindult, még az első számok hasábjain irtunk a hírek között e fontos tárgyról a kémények sepréséről. Azóta hallgattunk erről a témáról, gondolván, hogy a városi hatóság majd csak fog egy kis rendet csinálni ebben a dologban.

De bizony — a mint látjuk — föl szólásunk pusztába hangzó szó volt csak csupán, mert ebben a fontos ügyben semmit sem változtattak. — Maradt a régi rendtelenség! Célszerű volna itt is, mint minden rendes városban, ha a hatóság azt léptetné életbe, hogy a kéményseprők minden hónapban minden egyes házat fölkeresnének s akár akarná a tulajdonos, akár nem, a kéményeket tűzrendészeti szempontból kisépernék. A lakók egy kémény kitisztitá-

sáért évenként a kéményseprőnek két koronát fizetnének.

Igy rend állana be s nem kellene folyton küldözgetni a kéményseprők után. Léptessük ezt életbe! . . .

— **Tűzfészek.** Nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy városunkban, különösen a mellék utcákban s a város végén sok, különösen zsuppal, szalmával fedett ház tetején rendes kémény nincs, hanem a helyett egy fa, vagy bádoggal szolgál a füst eltávolítására, mely nagyon közel van a tűzfészekhez, a zsup, vagy szalmához.

Tűzrendészeti szempontból ez veszélyes és meg nem engedhető, így tehát ezen tűzfészek eltávolítására föl hívjuk a hatóság figyelmét.

— **Évzáró vizsgálatok.** A helybeli m. kir. állami főgimnáziumban és más intézetekben is a drukkos vizsgálati idő a jövő héttel véget ér.

Ki mint vetett, úgy aratott! s f. hó 29-kével, az évzáró ünnep után megkezdődik a nagy vakáció, mely a jó tanulókra nézve örömet, boldogságot és pihenést hoz, ellenben a rosszak, bukottak pedig a nagy kánikulai forróságban hordhatják a repetitio s javító vizsgálat leverő, nehez keresztjét s irigy szemekkel nézhetik a mulató jó vetőket és aratokat.

— **Meghívó.** A fogarasi izr. iskolában közbejött akadályok miatt az évzáróvizsga és majális a következő napokban és sorrendben fog megtartatni. Június 28-án d. e. 8—12-ig hittan és héber mind a 4 osztály, 29-én délelőtt 8—11-ig az I. és II. osztály, délután 2—5-ig a III. és IV. osztály, 5—6-ig a tanév ünnepélyes bezárása; 30-án majális a városligetben. Mind a vizsgálatokra, mind a majálisra a t. c. szülőket és tanúgybarátokat tisztelettel meghívja az Elnökség.

— **Az utcákról.** Városunk utcáin egy idő óta ismét piszkos és rendtelenség uralkodik, különösen a Ferenc József téren, városunk fő helyén, ahol tulajdonképpen a legnagyobb rendnek és tisztaságnak kellene lenni. Ugyan is a vásárosok után nem tisztítják el mindig az ott maradt piszkot, hanem ott diszeleg és sokszor annyi, hogy egy éhes bivaly jól lakhatna vele. Vagy ha tisztítják is az utcákat, azokat nappal teszik, úgy, hogy az arra járók kénytelenek zsebkendővel eltakarítani az arcukat, hogy az inficiált port bene neheljék. Az utcákat nem nappal, hanem, mint minden rendes helyen, éjszaka kell tisztítani, mikor már a forgalom megszűnt.

— **Működvelői előadás.** A fogarasi működvelői ifjuság folyó hó 27-én (szombaton) Lukácsi „Agnes asszony” eredeti népszínművét adja elő Szilágyiné Ujvári Teréz, a bpesti Uj színház tragikai művésznője közreműködésével. Városunkban nagy az érdeklődés.

— **Sziwtelen anya.** Folyó hó 19-én d. u. 4 óra tájt Peptea George Anna jaasi illetőségű 25 éves hajadon 3 hetes Maria nevű leány magzatát a Városligetből befolyó patakba fojtotta; a gonosz anya tettét azzal ismerte be, hogy a Romániában szerzett csecsemőt és új családi sarját félt bemutatni az amugy is haragos és szigorú édes atyának. A bűnös anyát a helyi kir. járásbírósnak átadta a csendőrség.

— **Köszönetnyilvánítás.** A helybeli főgimnáziumi tanulók megjutalmazására a következők adakoztak: Fogarasi takarékp. részv.

társ 10 kor. Furnica takarékp. r. t. 10 kor. Schul József 10 kor. Schul Józsefné 2 kor. Dr. Micu András 2 kor. Dr. Fejérvári Adolf 10 kor. Danu Gyula 2 kor. Wolff Károly 2 kor. Fleissig József 5 kor. Thierfeld Dávid 2 kor. Berkó Adolf 1 kor. A szives adakozóknak a kiadóhivatal ezuton fejeziki hálás köszönését.

— **Öngyilkos öreg.** Tomsa Bukur 60 év körüli életunt öreg ma reggel 4 óratájt lakásáról eltávozott s a közelben levő patak mellett találkozott Brojka Annával, kinek azt mondta, hogy megy alamizsnát kérni; már a következő pillanatban a felső vízi malom zsilipeinél halva találták a vízben.

— **Nyugtazas.** A térzene létesítésére megindított gyűjtésünkhöz ezen hét folyamán a következő adományok folytak be lapunk kiadóhivatalához: „Furnica“ takarékpénztár r. t. 5 kor., özv. Oziulnie 2 kor., Belle Sándor 2 kor., özv. Toth Gizella 1 kor., Schmiadt Károly es. és kir. őrnagy 1 kor., Botta Anna 2 kor., a helybeli 50/4 zászlóalj tisztikar által 18 kor., Fleissig Gyula 2 kor., Szentimrei István 2 kor., Dr. Kaufmann György 2 kor., Vodraska Vencel 1 kor., Katona József 1 kor., Reider Bela 1 kor., Striegl F. József 1 korona. Összesen bejött 370 kor. 04 fill.

— **Hazai irodalom.** Schlandt H. ev. gymnasiumi tanártól Zeidner H. brassói könyvkereskedő kiadásában egy alkalmas kiállítású 3 nyelvű zsebszótár: ugmint I. rész: Német-magyar-román. — II-ik rész: Magyar-német-román. — III-ik rész: Román-német-magyar, 2-ik nagyon olcsó kiadásban jelent meg, ára 60 fillér. Postával 65 fillér. Mindenik rész külön-külön 20 fillér. Postával 23 fillér.

Ezen zsebszótár mindennapi használatra lett összeállítva és mind a három nyelvben a hangok „kiejtésével“ ellátva, úgy, hogy a magyar ha a másik nyelvben még ismeretlen is könnyen tud a némettel vagy románul értekezni. És viszont a német és román is a más két nyelvben ezen könyvecskével könnyen boldogul.

Ezen könyvecske, a mely mindenkinek szükséges és hasznos, tehát nem csak azonnal szolgál segélyre, hanem a nyelvismeret bővítésére is serkent. Kapható Thierfeld Dávid könyv- és papír kereskedésében Fogarason.

— **Ügyes műlakatos** van városunkban: Kraus Lajos, ki nem csak holmi közönséges dolgok elkészítésére képes, hanem fog-

lakozik más, nehezebb műlakatosságot-értő eszközökkel is, amelyeket lapunk hirdetési rovatában föl is sorol.

Erre az ügyes műlakatosra itt is föl hívjuk a n. é. közönség b. figyelmét.

— **„LUI-SIN“**, az énekesek és szócnokok felfrissítője, kitűnő hatása köhögés és rekedtség ellen. 1 drb 2 és 10 fill. Friss málna- és citrompezségő, a legjobb gyümölcskivonatból készítve, 1 drb 2 és 5 fillérért Wazek Antalnál kapható.

T á v i r a t.

(Saját tudósítónktól.)

Budapest, június 20.

A tisztviselők fizetésrendezéséről szóló törvényjavaslatot a Széll a Tiszába írta.

CSARNOK.

Erdő, mező csendes. . . .

Irta: Gál István.

Erdő, mező csendes, vége van a nyárnak.
A dalos madarak messze, messze járnak
Napkeleti tájon.
Ködbe borult halom, dévrel fedett berek!
Csodáljátok-e hogy álmódolni merek
S én is oda vágyom?

Csodáljátok-e? hogy eltűnt ifjuságom
Ábrándos álmait magam előtt látom,
Úgy mint egykor, régen.
Hogy míg hervadás közt hullt levelem járok
Képzeltben addig tépem a virágot
A siraszt*) réten.

Nem tudok nyugodni, oda, oda vágyom —
Megpihenni a zöld, búrnyos gyepgyagon
Árnyas fák tövébe;
Szívni a santalók mézédés illatát,
Hallgatni a bülbül**) párja-hívó dalát
Virágos mezőbe.

*) Sirasz a Persa birodalom egyik édeni városa, róla mondja a keleti aranymondás, hogy: „Földjén nem is lábbal, de fővel kéne járni“, — annyira remek!

**) Fülemlé.

Pedig olyan nagyon szeretlek titeket
Zengő-bongó erdők, suttogó ligetek,
Hervadó világom.

Egyszer voltam csupán hűtelen hozzátok:
S akkor az egyszer is utolért az átok:
Nem volt maradásom.

S most mégis elcsábít napkelet varázsa,
A kékeltő égbolt, a zöldeltő pálma,
Az a tácol éden
Térhez kötött lelkem szabadulni vágyik,
Sodrógya látom a felhők foszlányait
Eltűnni az égen.

Nézem. . . nézem hosszan a futó felhőket,
Majd varázs-szárnyakon megelőzöm őket
Ott a messzeségben.
Rám borul csendesen „Ezeregyjé“ álma
S előttem a liget, előttem a pálma,
Az óhajtott éden.

Lecsukott szemekkel tovább foly az álom:
Büszke Vezireknek***) pompáját csodálom.
Magam is az lézlek.
Az ábrándozónak arasznyi a pálya —
Kegyével halmoz a hatalmas Ráhja****)
S vár egy édes fészket. . . .

Ott vagyok, ott vagyok. Bárcsak ott lehetnék
Szárnyakat óhajtok, repülni szeretnék.
Hiába, hiába!
Sohse látlak én már bűvös-bájos kelet,
Csak a hírad hallom, ha jön a kikelet
S a dalos madárka.

Szerkesztői üzenetek.

S. J. Fogaras. Ne kritizálgasson, mert az könnyű, hanem írjon.

F. V. Helyben. Az érdekes cikket közöltük és kérjük munkálkodását ezután is.

G. I. Rinyaszentkirály. Bocsnát, hogy a „Csarnokba“ került. Tárcának szántuk, de kizorult s csak azután vettük észre, hogy szükség van rá. Majd csak elérkeznek már a „szentheverdel napok“ is, reméljük, akkor ígértét bevaltja s minden hónapban fog küldeni tárcának valót. — Nem készül Gyomára? — Üdvözlét.

K. J. Gyoma. Kérünk valami tárcának valót?

G. D. Fogaras. A „könyvismertést“ talán a vakációban hozhatjuk. Kérünk valami belső cikket.

S. S. Helyben. Szerencsés utat Jénába, de reméljük onnan „úti tárcákat“, vagy leveleket fog küldeni, ugy-e bár?!

K. S. Fogaras. Türelem! . . . Lehet, hogy az új kabinet ami számunkra is elküldi a várva-várt Messiást!

Anonimusznak Helyben. Névtelen levelekre, éretlen viccelődésekre nem reflektálunk.

***) Miniszter.

****) Uralkodó.

848 számhoz.

Hirdetmény.

A Földmivélés. m. kir. minister ur az 1903 évi június hó 5-én kelt 38513 számú rendeletével a ménes parancsnokságához szükséges javítások helyreállítását 9997 korona 90 fillér összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlített munka kivitelének biztosítása czéljából az 1903 évi július hó 6 ik napjának d. e. 10 órájára a fogaras várm. építészeti hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati verséuytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhívtnak, hogy a fentebbi munkálat végrehajtásának elvállalására vonatkozó zárt ajánlataikat (az aján-

lati költségvetéssel együtt) a kitűzött nap délelőtt 10 órájáig a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

Az ajánlathoz az általános feltételekben előirt, az engedélyezett költségösszeg 5%-ának megfelelő banatpénz csatolandó.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban naponkint megtekinthetők.

Kelt Fogaras, 1903 június hó 13-án.

A hivatal főnöke
Kovács Gábor
kir. főmérnök

185

Tanoncnak

felvétetik egy 2—3 gimn. vagy polg. isk. osztályt végzett fiu a Thierfeld-féle könyvnyomdában. Jelentkezők forduljanak Thierfeld Dávid könyvkereskedésébe.

Értesítés!!

Fogaras városban, a megye székhelyén levő „Lauritsch“-féle jó hírnevű, modern berendezésű szálloda szeptember hó 15-ikétől fogva bérbeadandó. Felvilágosításal szolgáltnak Lauritsch Manó örökösei Fogaras.

184

1-3

Fogarasi Takarékpénztár Részvénytársaság
Bethlen-utca 1. sz. FOGARASON Alakult 1883-ban.

ELFOGAD BETÉTEKET

5%-os kamatoztatás mellett; a tőkekamat-adót az intézet közvetlenül fizeti.

Leszámitol váltókat

a lehető legjutányosabb kamatláb mellett.

Jelzálog-kölcsönöket

engedélyez házakra és földekre a legelőnyösebb feltételek mellett.

Előleget ad

arany és ezüst tárgyakra, továbbá mindennemű állam-papírokra és sorsjegyekre az érték 70-80%-áig.

Elfogad megbízásokat

értékpapírok vételére és eladására és azok szelvényeit beváltja.

183

Hivatalos órák:

18-20

vasárnapot kivéve, d. e. 9-12, pénteken d. u. 2-5-ig.

Mosóintézet és fényvasalás.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség tudomására hozni, hogy itt Fogarason a Zeyk-utca dr. Hochmann szomszédságában levő Schul-féle házban

MOSÓ- és FÉNYVASALÓ-INTÉZETET

nyitottam, hol elvállalok minden e szakmába vágó ruhatisztításokat. Mosó- és fényvasaló intézetemet a mai kor igényeinek teljesen megfelelő segédessz-
közökkel rendeztem be, hogy a legkényesebb igényeket is kielégítek. Midőn a n. é. közönség jó indulatát és b. figyelmét felhívom intézetem iránt, indítatva érzem magamat felemlíteni, hogy szakmámat Budapest székes fővárosban és a vidék legnagyobb városaiban gyakoroltam. Minden darab ruhaneműért, mely intézetemből kikerül, annak tisztaságáról felelősséget vállalok. Ezenkívül szolid árakat számítok. Becses pártfogásukat kérve, maradok kiváló tisztelettel:

Grünspán Józsefné.

182

2-3

Aszfalt-járdalák

készítését

valódi kitűnő minőségű természetes aszfalttal [a Magyar aszfalt részvénytársaság gyártmánya] legjutányosabb áron, kedvező fizetési feltételekkel, ugyszintén **csatornák** és mindennemű **betonmunkákat**

elvállal

Pollák Samu kolozsvári vállalkozó.

Értekezhetni a vállalat megbízottjával

G Á L E R N Ő

„LAURITSCH”-szálloda.

180

Költségvetéssel, felvilágosítással készséggel szolgál.

5-5

A Bethlen-utcában levő **Winter-féle 53. sz. ház** szabad kézből **eladó**, esetleg **kiadó**. Bővebb felvilágosítás szereshető **Slavik C. F.** vaskereskedésében.

179 4-5

Eladó telek!

Bethlen-utca 41. sz. nagy terjedelmű házas telek, melyben jelenleg Kraus József úr lakik, szabadkézből örökáron eladó.

Tudakozódni lehet a kiadóhivatalban.

Szt. Anna

Maláta-likőr a legjobb és legegészségesebb üdítő-ital. Kellemes ízű és zamatu. Egy palack 2 kor 30 fillér.
Maláta-keserű kiváló gyomorerősítő. Touristáknak és vadászoknak kedvenc és nélkülözhetetlen itala. Egy palack 2 kor. 30 fillér.
Maláta-cakes kitűnő táp- és teasütemény. Elsőrendű tanárok és orvosok ajánlják. Egy nagy doboz 2 kor., kis doboz 50 fillér.

Fenti készítmények mind tiszta malátával készülnek, kitűnő minőségűek, élvezetük kellemes és hatásban felülmúlnak minden ilyenmű gyártmányt. Kapható csakis eredeti csomagolásban Fogarason

SCHUL HENRIK cégnél.

3-3

178

THIERFELD DÁVID könyvnyomdája, könyv- és papírkereskedése * * * * *

nagy községi, közigazgatási és ügyvédi nyomtatványraktára Fogarason.

100 iv	200 drb	Adás-vevési szerződés	2 kor.
100 "	200 "	Tulajdonjog bekebl. felzet	2 "
100 "	"	" " " kérés	2 "
100 "	200 "	Záloglási és becsl. jkönyv	2 "
100 "	200 "	Halottvizsgálati bizonyítv.	2 "
100 "	"	Haláleset-felvétel	2 "
100 "	"	Sürgéti könyv, uj XI. minta 71 §.	2 "
100 "	200 "	Költségjegyzék, sorkönyv, uj XII. minta, 85. §.	2 "
100 "	200 "	Panasz-jegyzőkönyv, uj XIII. minta 97. §.	2 "
100 "	"	Gyám, illetve gondnoki számadás	2 "
100 "	"	Nagy alaku nyomtatvány kor. 2·80—3·20 és a legnagyobb alaku	4 "

Ügyvédi nyomtatványok finom, fehér papíron:

100 iv	Biztosítási végrehajtási kérvény	2 kor.
100 "	Fizetésmeghagyás iránti kérvény	2 "
100 "	Sommás kereset	2 "
100 "	Sommás váltókereset	2 "

500 iv rendelésnél az ügyvédi iroda cége rányomatik.

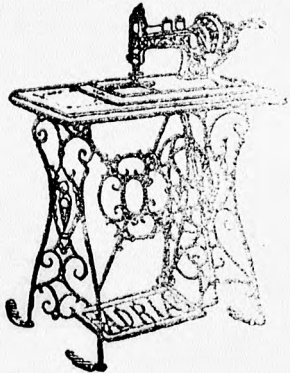
100 iv	200 drb	Meghatalmazás	kor	2·50
500 "	1000 "	"	"	12·—
1	"	rizsma fehér irodai papír	"	3·60
1	"	legfinomabb fehér irodai papír	"	4·80
1	"	rizsma sima fogalmi papír	"	2·50
1	"	vastag " " " " "	"	2·80

Irodai szerek: tinta, toll, írópapír stb. minden ár- és mennyiségben kapható.
Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek. — Meg nem felelő visszavétetik, vagy visszacsereztetik.
Rendelésre meghívók mulatságokra; eljegyzési és esküvői meghívók, névjegyek, melyekből nagy választék áll rendelkezésre, a legmodernebb kivitelben, legolcsóbban és gyorsan készíttetnek

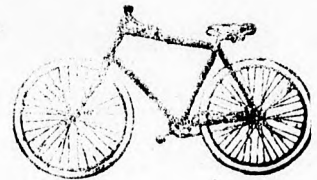
Thierfeld Dávid könyvkereskedése és könyvnyomdájában
FOGARASON.

Bármiféle rendszerű varrógépek, kötőgépek és írógépek javítása.

Görög-utca 12. sz. (a gör. templommal szemben).

Az időnyre!

Van szerencsém a mélyen tisztelt közönséget értesíteni, hogy

kerékpár-javító műhelyemet

a legújabb különleges gépekkel ellátván, képes vagyok e szakba vágó javításokat a leggyorsabban és legszolidabb kivitelben eszközölni.

Ezenkívül éppen most érkezett hozzám néhány új, I. minőségű kerékpár, melyek megtekintésére a nagyérdemű közönséget tisztelettel meghívom. Továbbá nagy raktárt tartok mindennemű kerékpár-alkatrészekből.

Különlegességek: nikkelezés, zománcozás; Free Wheel csapágyak beállítása stb.

Magamat a nagyérdemű közönség szives figyelmébe ajánlva, vagyok

tisztelettel

Kraus Lajos.

Pénzes szekrények javítása és átalakítása; pénzes-szekrény-kulcsok készítése.